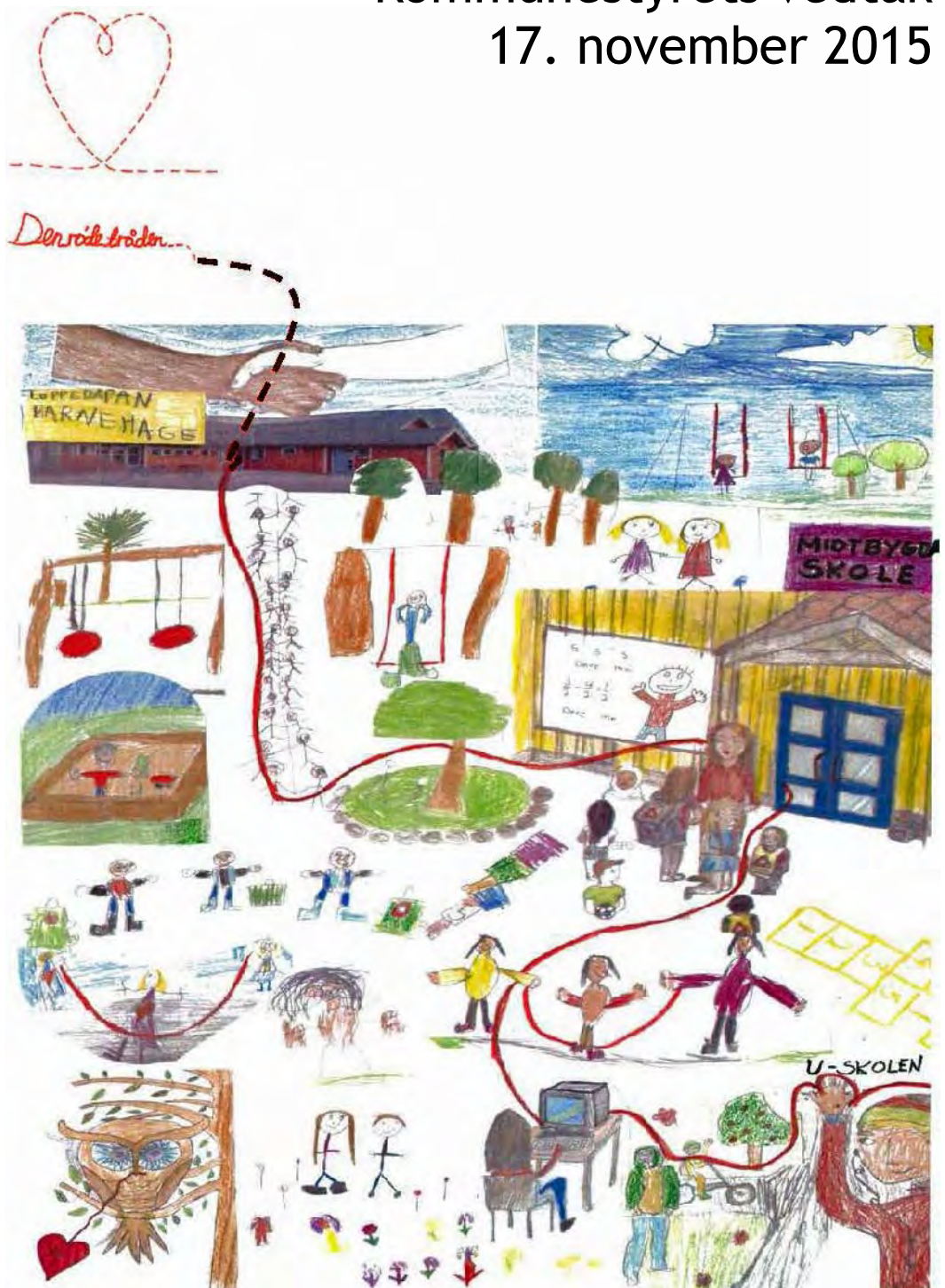

Siljan kommune

Skole og barnehage 2016-19

Kommunestyrets vedtak
17. november 2015

Den røde tråden... **Forord**

Den røde tråden er Siljan kommunes lokale plandokument i arbeidet med økt læringsutbytte for barn og unge.

Ny forskning og kunnskap på utdanningsfeltet er integrert i planen for å sikre samsvar med sentrale styringsdokumenter og satsingsområder.

Planen er utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av én representant fra barnehagen, én fra barneskolen og én fra ungdomsskolen. Skole- og barnehageledere, tillitsvalgte, PPT, voksenopplæring, SFO-leder, kulturskolerektor, helsesøster og ansvarlig for Talenter for fremtiden har vært involvert innenfor sine respektive områder. Vi har samarbeidet tett med kommunalsjef for oppvekst, og holdt utvalg for oppvekst, samt ansatte i skole og barnehage underrettet i løpet av prosessen, slik at de har kunnet komme med innspill. Vi har hentet en del inspirasjon og tips fra andre kommuner gjennom deres planer, telefonkontakt og skolebesøk.

Vi vil særlig takke barn og elever i barnehagen og skolene i Siljan for deres kunstneriske bidrag.

Jeg har tegnet et bilde om den røde tråden. Den gule er skolen og den røde er barnehagen. Vi er to jenter som går med en rød tråd. Det er Julie og Hanna. Julie og Hanna er beste bestevenner! De rosa gardinene er rektor sine gardiner. Hjertegardinene er sjefen i barnehagen sine. De går med den røde tråden fordi barnehagen og skolen skal samarbeide om at alle barna er trygge.

Det er fugler på himmelen, sola skinner så flott. Fuglene vil se på at de samarbeider og passer på. Det er masse gress, det har blitt sommer. Jeg gleder meg til: Når jeg kommer til skolen, at jeg skal ha det veldig gøy og få enda mange nye venner. Og broren min er der til og med. (Julie 6 år)

Innhold

Forord.....	2
1.0 INNLEDNING	4
1.1. Samfunnsmandatet	4
1.2 Overordnede kommunale mål for skole og barnehage	5
1.3 Visjon og verdier.....	5
1.4 Våre visjoner.....	6
2.0. KOMMUNENS OPPLÆRINGSTILBUD.....	7
3.0 SATSINGSOMRÅDER I BARNEHAGE OG SKOLE.....	8
3.1 GODE GRUNNLEGGENDE FERDIGHETER	8
3.1.1 Å KUNNE LESE.....	9
3.1.2 Å KUNNE REGNE	11
3.1.3 Å KUNNE SKRIVE.....	13
3.1.4 DIGITALE FERDIGHETER.....	15
3.1.5 MUNTlige FERDIGHETER.....	17
3.2 GODT TILPASSET TILBUD	19
3.3 GOD VURDERINGSKULTUR	21
3.4 GODT PSYKOSOSIALT MILJØ.....	22
3.5 GODT SAMARBEID RUNDT BARN OG UNGE.....	24
3.5.1 GODT SAMARBEID MED HJEMMET	24
3.5.2 GODE OVERGANGER	25
3.5.4 HJELPETJENESTER	26
3.6 TIDLIG INNSATS OG TVERRFAGLIG SAMARBEID.....	29
3.7 GODT KOSTHOLD OG FYSISK AKTIVITET	30
3.8 LEDELSE	31
4.0 SÆRSKILT NORSKOPPLÆRING FOR FLERSPRÅKLIGE.....	34
5.0 SFO.....	35
6.0 KULTURSKOLE.....	36
7.0 OPPFØLGING OG EVALUERING	37
8.0 ANDRE PLANER.....	38

Den røde tråden... **1.0 INNLEDNING**

Utdanning er nøkkelen til et liv som aktiv samfunnsdeltaker, til å kunne delta i arbeidslivet og mestre hverdagen. Regjeringen har som mål at alle skal ha like muligheter til å utnytte sine evner og nå sine mål, uavhengig av sosial bakgrunn. Barnehage og skole må derfor ha høy kvalitet, og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Det overordnede målet med å utarbeide en ny opplæringsplan, er å skape en kontinuerlig opplæring helt fra barnehage og ut ungdomsskolen. Planen har derfor fått navnet «*Den røde tråden*». For å tydeliggjøre helheten i kommunens opplæringstilbud, ser vi på barne- og ungdomsskolen som en enhet.

1.1. Samfunnsmandatet

Formålet for opplæringen er at den skal gi alle barn og unge kunnskaper, holdninger og verdier som gjør dem i stand til å mestre sitt eget liv og delta i arbeids- og samfunnslivet.

Planen er et hoveddokument som skal gi en oversikt over hvilke områder barnehage og skole i Siljan skal fokusere på og videreutvikle, innen perioden 2015-2025. Følgende satsingsområder er valgt:

- Gode grunnleggende ferdigheter
- God tilpassa opplæring
- God vurderingskultur
- Godt psykososialt miljø
- Godt samarbeid rundt barn og unge, herunder godt tverrfaglig samarbeid
- Godt kosthold og fysisk aktivitet
- God ledelse

Planen bygger på barnehageloven, opplæringsloven, Rammeplan for barnehage og læreplanen Kunnskapsløftet for skolen.

I tillegg til å være en synliggjøring av hva opplæringsarenaene arbeider med og samarbeider om, skal planen også være et verktøy for de ansatte for å finne frem til gjeldende detaljplaner/handlingsdokumenter og rutinebeskrivelser innenfor de ulike områdene.

Hvert satsingsområde blir presentert i egne kapitler, men det er viktig å huske på at alt henger naturlig sammen og avhenger av hverandre. Planen gjelder hovedsakelig barnehage og skole, men vi nevner også voksenopplæring, støttetjenester, kulturskole og SFO, for å støtte opp om den røde tråden i opplæringstilbudet. Hvert kapittel blir presentert med en innledende del som gjør rede for status (2015), bakgrunn for valg av satsingsområde, og påfølgende overordnede mål og suksessfaktorer. Videre er det linket til detaljplaner og rutinebeskrivelser som er nyttige oversikter, for ansatte i avdeling oppvekst.

Siljan kommune har deltatt i Talenter for framtida, en regional satsing på barn og unge i Grenland. Grenlandskommunene, samt Telemark fylkeskommune, NAV Telemark og Fylkesmannen i Telemark, skal sammen styrke og forbedre innsatsen overfor barn og unge, på tvers av kommunegrenser og forvaltningsnivåer.

Hovedmålsetting i Talenter for framtida:

«Kommunene i Grenland skal gjennom felles satsing på forebyggende arbeid, tidlig innsats og økt samarbeid, bidra til at flere unge gjennomfører skolen og blir kvalifisert for arbeidslivet».

For å oppnå hovedmålet, er det valgt ut fem satsingsområder i Talenter for framtida: foreldresamarbeid, overganger, tidlig innsats, færre på passive ytelser, og tverrfaglig samarbeid. Mål og tiltak fra dette arbeidet er implementert i *Den røde tråden*.

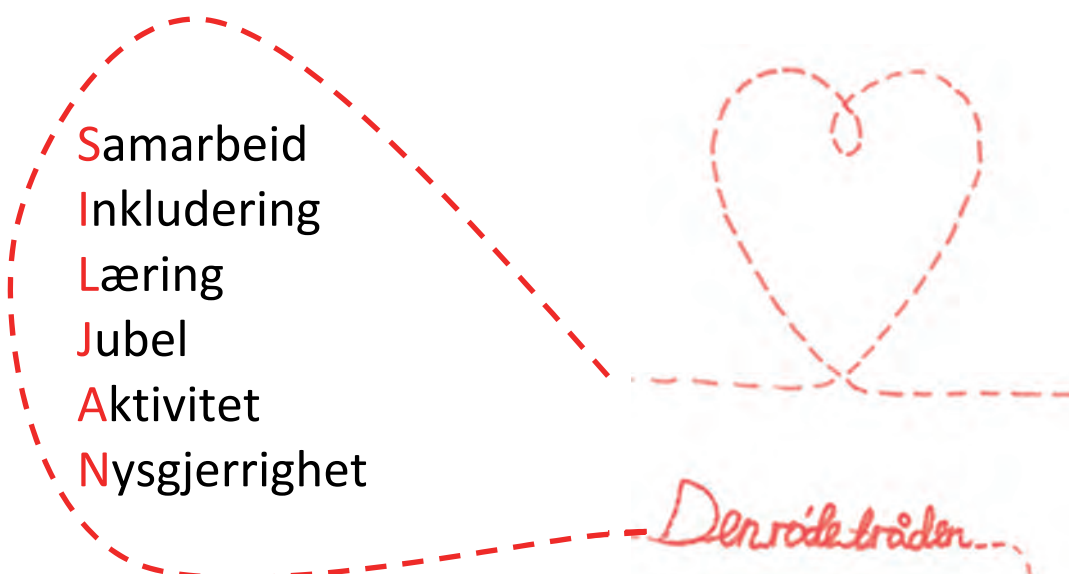
1.2 Overordnede kommunale mål for skole og barnehage

Det overordnede målet for arbeidet i oppvekstsektoren er at læringsløpet – for alle fra barnehage til videregående skole – skal gi barn og unge mulighet til å delta aktivt i samfunnsliv, og kvalifisere dem til arbeidsliv og høyere utdanning. Gjennom å gi barn og unge en trygg oppvekst, god omsorg og et godt pedagogisk tilbud av høy kvalitet, kan vi lykkes med bedre gjennomføringsgrad i videregående opplæring, og høyere deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

1.3 Visjon og verdier

Vi oppmuntrer barn og unge til selvrespekt og respekt for andre. Vi setter pris på gode resultat, men framfor alt roser vi helhjertet innsats, vilje til å forbedre seg gjennom nye utfordringer, og styrke til å tåle skuffelser og tilbakeslag. Barn og unge skal få en mulighet til å oppdage at å være åpen og nysgjerrig er de viktigste vilkårene for å utvikle kritisk tenking og selvinnsikt. All kunnskap starter her. Det skapes læringssituasjoner som gir barn og unge lyst til å strekke seg etter nye mål. Vi oppdager tidlig de som av ulike grunner faller utenfor. Vi viser at de kan stole på oss ved å gi dem den støtten de trenger inntil de kan stå på egne bein.

Dette får vi til gjennom våre felles verdier:

1.4 Våre visjoner er:

Loppedåpan barnehage:

Et godt sted å
være, leke og lære

Siljan ungdomsskole:

I vår skole har vi gode
læringsprosesser, høy trivsel
og godt samarbeid

Midtbygda skole:

En glad og fargerik
skole med vekstvilkår
for alle

Den røde tråden...

2.0. KOMMUNENS OPPLÆRINGSTILBUD

2.1 BARNEHAGE

Siljan kommune har én kommunal barnehage, Loppedåpan. Den har til sammen åtte avdelinger fordelt på fire bygg. Loppedåpan barnehage ligger på Holtesletta med en uteavdeling i skogen like ved. I tillegg er det to avdelinger i Opdalen, og to avdelinger på Austad. Det er i dag 133 barn i Loppedåpan barnehage.

2.2 SKOLE

I Siljan er det to skoler. Midtbygda barneskole har i dag 211 elever fra 1.-7. trinn, mens Siljan ungdomsskole har 88 elever.

2.4 SFO

SFO holder til på Midtbygda skole. SFO – ordningen er noe tilknyttet skoledagen, og tilbudet er gratis i skolens kjernetid. Utover dette kan foreldrene betale for tilbudet. Det er i dag 70 barn i SFO

2.5 KULTURSKOLE

Kulturskolen i Siljan holder til på Midtbygda skole. Det tilbys ukentlig undervisning i gitar, piano, trommer, sang, teater og kulturkarusell. I tillegg arrangeres det noen ganger kortere kurs innen andre disipliner. Det er i dag 45 elever ved kulturskolen.

2.6 VOKSENOPPLÆRING

Voksenopplæringen holder til i 2. etasje på Øverbøstua. Voksenopplæringa har ansvaret for introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger og grunnskoleopplæring for voksne. Det er i dag 21 deltakere ved voksenopplæringa.

2.7 PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE (PPT)

PPT har 1,9 stilling totalt som dekker logoped, PP-rådgiver, pedagog og leder. Tjenesten er lokalisert ved kommunens oppvekstkontor (sykehjemmet).

2.8 BARNEVERNSTJENESTEN

Barneverntjenesten består av to barnevernkonsulenter og en barnevernleder, totalt 2,3 stilling. Tjenesten er lokalisert ved kommunens oppvekstkontor(sykehjemmet).

Barneverntjenesten i Siljan er med i interkommunalt samarbeid, Barnevernvakta i Grenland, som tar imot henvendelse etter vanlig kontortid og i helger/ høytider.

2.9 HELSESTASJON OG HELSESØSTERTJENESTE

I Siljan kommune har helsesøster kontortid på hver skole én dag pr uke. Helsestasjonen er åpen mandager i like uker og hver tirsdag. Utover åpningstidene gjøres det individuelle avtaler. I tillegg til helsesøster er det ansatt helsestasjonsassistent, lege og fysioterapeut.

Den røde tråden... 3.0 SATSINGSOMRÅDER I BARNEHAGE OG SKOLE

3.1 GODE GRUNNLEGGENDE FERDIGHETER

I Rammeplanen for barnehage beskrives gode grunnleggende ferdigheter som en forutsetning for livslang læring, og for å kunne delta aktivt i samfunnslivet på en reflektert og kritisk måte. I den forbindelse legges det vekt på at barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær, og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

For å få til et variert og allsidig tilbud, er barnehagen delt inn i syv fagområder. Fagområdene er i stor grad de samme som barn møter som fag i skolen. I denne planen har vi fokus på følgende fagområder:

- Kommunikasjon, språk og tekst som legger grunnlaget for lesing, skriving, muntlig og digital kompetanse i skole
- Antall, rom og form som forbereder barna på kompetanse innen regning.
- Kunst, kultur og kreativitet gjennom måla i IKT-planen til Siljan kommune.

I Kunnskapsløftet er det definert fem ferdigheter som utgjør grunnleggende forutsetninger for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv. Ferdighetene er avgjørende redskaper for læring i alle fag, og samtidig en forutsetning for at eleven skal kunne vise sin kompetanse. De fem grunnleggende ferdighetene er:

- Leseferdigheter
- Regneferdigheter
- Skriveferdigheter
- Digitale ferdigheter
- Muntlige ferdigheter

I læreplanen for fagene er det beskrevet hvordan de fem grunnleggende ferdighetene skal bidra til å utvikle elevenes kompetanse i det enkelte fag, og hvordan disse ferdighetene er en del av denne kompetansen.

Gode grunnleggende ferdigheter skal bidra til den enkeltes dannelse, samt legge et godt grunnlag for videre skolegang, og dermed begrense frafall i videregående skole. Noen grunnleggende kompetanser er nødvendige forutsetninger for læring og utvikling i barnehage, skole, arbeid og samfunnsliv. Kompetanse er å kunne løse oppgaver og møte utfordringer i ulike sammenhenger. Det omfatter både kognitiv, praktisk, sosial og emosjonell læring og utvikling, inkludert holdninger, verdier og etiske vurderinger.

3.1.1 Å KUNNE LESE

Småbarnsalderen er den grunnleggende perioden for utvikling av språk. Et godt utviklet morsmål er en grunnleggende forutsetning for videre språkprogresjon, også når det gjelder skriftspråk og leseforståelse. Barn som tidlig får tilstrekkelig stimulering og støtte til å utvikle sitt talespråk i barnehagen, er bedre rustet til å bli en god leser i skolen.

Lesekompetanse defineres gjerne som å kunne forstå, bruke, reflektere over og engasjere seg i skrevne tekster for å kunne nå sine mål, for å utvikle sine kunnskaper og evner, og for å kunne engasjere seg i samfunnet. En slik forståelse av lesing ligger også til grunn for planer, dokumenter og undersøkelser som er sentrale i norsk skolekontekst, for eksempel Kunnskapsløftet, PISA, Nasjonale prøver i lesing, og rammeverk for grunnleggende ferdigheter. Av alle de grunnleggende ferdighetene har lesing en særlig plass som avgjørende for kunnskapsutvikling. Utvikling av gode leseferdigheter og god leseforståelse må derfor være lengst fremme i alt læringsarbeid i skolen.

Vi har prioritert den grunnleggende ferdigheten lesing, som et område det bør arbeides mer helhetlig med gjennom hele utdanningsløpet.

Leseglede

Mål for barnehagen:

Gjennom lek og omsorg skal vi stimulere til utvikling av talespråk, begreper og nysgjerrighet for senere lese- og skriveopplæring.

- Barnehagebarna skal komme til et bestemt nivå i SOL innen utgangen av Trollklubben (de eldste i barnehagen).
- Barna skal ha nådd målene i rutinebeskrivelsen for overgangen barnehage-skole innen utgangen av Trollklubben LINK
- Alle barn skal få tilstrekkelig stimulering og støtte til å utvikle sitt talespråk

Mål for skolen:

Å bli i stand til å bruke lesing som et redskap i utviklingen av ny kunnskap og samtidig utvikle livslang leseglede.

- Alle barn skal få tilstrekkelig stimulering og støtte til å utvikle sitt talespråk
- Alle skal over kritisk grense på Utdanningsdirektoratets kartleggingstest for lesing på 2. trinn.
- Holde oss på landsgjennomsnittet, eller over, på de nasjonale prøvene i lesing som gjennomføres på 5., 8. og 9. trinn
- Å ikke overstige 10 % elever på det laveste mestringsnivået i nasjonale prøver

Suksessfaktorer:

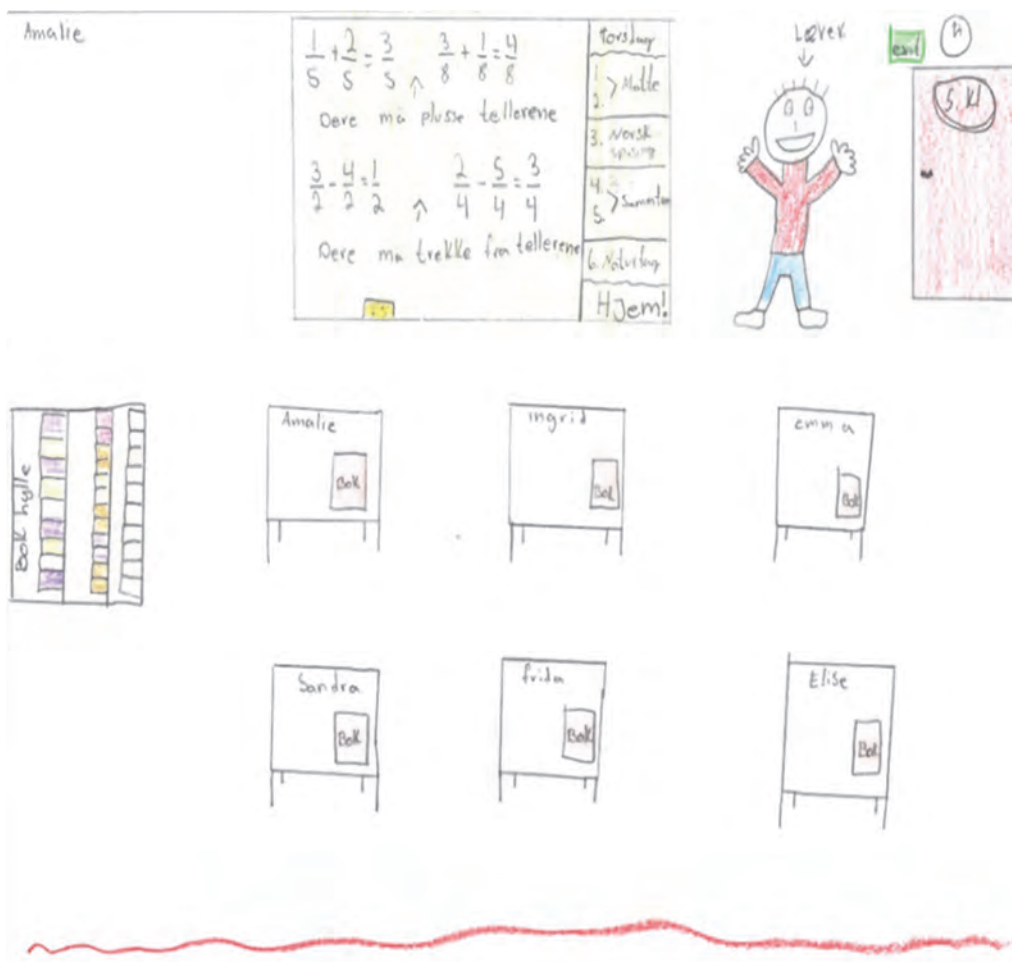
- Kompetent personale som er faglig oppdaterte
- Fokus på lesing og lesestrategier i alle fag
- Fokus på begreper
- Innføring av SOL (Systematisk Observasjon/Oppfølging av Lesing)
- Gi opplæring tilpasset evner og forutsetninger
- Bruk av læringsstøttende og diagnostiske prøver
- Samarbeid med foresatte med tanke på å fremme elevens læring

3.1.2 Å KUNNE REGNE

Ferdigheten å *kunne regne* er å bruke matematikk på en rekke livsområder. Det innebærer å resonnerer og bruke matematiske begreper, fremgangsmåter, fakta og verktøy for å løse problemer, og for å beskrive, forklare og forutse hva som skjer. Gjennom hele oppveksten og mot voksenlivet endrer utfordringene seg i forhold til behov for matematisk kompetanse. Uansett livsfase har vi alle bruk for regning på ulike måter. Derfor er regning sentralt i opplæringen både i skole og i barnehage.

Barnehagelærere har et særskilt ansvar for å bruke matematiske begreper, og på den måten være gode rollemodeller for barna og det øvrige personalet. Matematikk skal være en naturlig del av barns utforskning, lek og hverdag. Barnehagen skal arbeide for at alle barn får gjøre erfaringer med matematiske begreper som handler om former, mønster, tall, målinger og rom ved å eksperimentere, kommunisere og leke.

Alle lærere skal ivareta arbeid med regning i opplæringen i sine fag, og de skal legge til rette for at det skjer en progresjon i utviklingen av ferdigheten hos eleven. Gjennom vårt arbeid med læreplanene og operasjonalisering av kompetansemålene, skal regning komme til uttrykk som en av ferdighetene som er nødvendig å inneha, for at eleven skal kunne oppnå den samlede kompetansen i hvert av fagene.

Regneglede

Mål for barnehagen:

Gjennom lek og omsorg skal vi stimulere til utvikling av tallforståelse og matematisk nysgjerrighet.

- Nå de matematiske målene i rutinebeskrivelsen for overgang barnehage-skole innen utgangen av Trollklubben.
- Alle barn skal få tilstrekkelig stimulering og støtte til å utvikle sin matematiske forståelse

Mål for skolen:

Å bli i stand til å kunne benytte hensiktsmessige regneferdigheter i eget arbeids- og dagligliv.

- Alle skal over kritisk grense på Utdanningsdirektoratets kartlegging av regneferdigheter på 2. trinn.
- Holde oss på landsgjennomsnittet eller over på de nasjonale prøvene i matte på 5., 8., og 9. trinn.
- Å ikke overstige 10 % elever på det laveste mestringsnivået i nasjonale prøver.

Suksessfaktorer:

- Kompetent personale som er faglig oppdaterte
- Fokus på regneferdigheter i alle fag
- Fokus på matematiske begreper
- Tilgang på aktuelle konkretiseringsmidler og mattefaglig utstyr
- Gi opplæring tilpasset evner og forutsetninger
- Deltakelse i *Ungdomstrinnet i utvikling*
- Bruk av læringsstøttende og diagnostiske prøver
- Samarbeid med foresatte med tanke på å fremme elevens læring

3.1.3 Å KUNNE SKRIVE

Det er mange måter å definere «skrivning» på, men den vanligste er å regne opp skriftas semiotiske bestanddeler – som håndskrift, ortografi, tegnsetting, ordforråd, grammatikk og tekststruktur. Skrivekompetanse kan da defineres som en elevs dyktighet til å bruke disse bestanddelene som uttrykksverktøy på en kulturelt akseptabel måte.

Å kunne skrive vil da videre si å kunne ytre seg forståelig og på en hensiktsmessig måte om ulike emner, og å kommunisere med andre. Skrivning er også et redskap for å utvikle egne tanker og egen læring. For å kunne skrive forståelig og hensiktsmessig, må ulike delferdigheter utvikles og samordnes. Dette innebærer å være i stand til å planlegge, utforme og bearbeide tekster som er tilpasset innholdet og formålet med skrivningen. Utviklingen av skriveferdigheter gjør det mulig å gå inn i ulike skriveroller i kunnskapssamfunnet.

Når det gjelder barnehagen, viser vi igjen til Rammeplanen som sier at barnehagen gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst, skal bidra til at barna

- får et positivt forhold til tekst og bilde som kilde til estetiske opplevelser og kunnskaper, samtaler, og som inspirasjon til fabulering og nyskaping
- lytter til lyder og rytme i språket, og blir fortrolige med symboler som tallsiffer og bokstaver

I skolen er skrivning en naturlig del av alle fag, noe som åpner for mange mulige skrivehandlinger og formål. Norsk (og engelsk) står likevel i en særstilling, da elevenes skriftlig kompetanse blir vurdert for seg selv i disse fagene.

I begynneropplæringen er et mål at barna skal utvikle en funksjonell håndskrift. I Siljan kommune har man bestemt at elever født fra og med 2006 skal få opplæring i stavskrift.

Det finnes en rekke internasjonale studier som underbygger hva som kjennetegner skriveopplæringen til lærere og skoler der elevene presterer svært godt (Graham, MacArthur, & Fitzgerald, 2007). Disse studiene forsøker å finne ut hva som gjør disse gode lærerne gode. Hva kjennetegner praksisen og klasserommene deres? Noen av funnene er f.eks. at det vies mye tid til lesing og skrivning, og at elevene får eksplisitt opplæring i å lese og skrive i alle fag, og på varierte måter. Det skapes et klasserom der elever og lærer diskuterer tekster slik at elevene utvikler et fagspråk, det som vi ofte kaller et metaspråk, om skrivning. Elevenes egne tekster får ofte en fremtredende rolle gjennom publisering og samtaler om dem.

Læringsfremmende vurdering er et annet kjennetegn: Elevene får respons underveis i skriveprosessen på både tekster og bruk av strategier for å planlegge, revidere og konstruere setninger. Dette organiseres gjennom veiledet skrivning/minileksjoner for mindre grupper med elever (eller enkeltelever når det er elever med skrivevansker). Også andre lese- og skrivestrategier dominerer i disse klasserommene: Lærerne gir eksplisitt opplæring i strategier som elevene kan bruke før, under og etter lesing og skrivning.

Mål for barnehagen:

Barnehagen skal legge til rette for at barna utvikler finmotoriske ferdigheter, begreper og språk som et godt utgangspunkt for skriveopplæringen i skolen.

- Trollklubbarna skal nå målene i rutinebeskrivelsen for overgang barnehage-skole. Link.
- Motivere til tegning og førskriveaktiviteter

Mål for skolen:

Elevene skal opparbeide seg et eget skriftspråk som middel for kommunikasjon og læring, samt se de ulike mulighetene dette gir for sosial og samfunnsmessig deltakelse.

- Motivere til skrivning
- Det skal vies mye tid til skrivning i alle fag i skolen for å ivareta hvert fags særegenhet
- Elevenes egne tekster skal få en fremtredende rolle

Suksessfaktorer:

- Ha kompetente og faglig oppdaterte ansatte
- Fokus på skrivning og skrivestrategier i alle fag
- Bruk av læringsstøttende og diagnostiske prøver
- Samarbeid med hjemmet med tanke på å fremme elevens læring

Skriveglede

3.1.4 DIGITALE FERDIGHETER

Digitale ferdigheter er en viktig forutsetning for videre læring, og for aktiv deltakelse i et arbeidsliv og et samfunn i stadig endring. Den digitale utviklingen har endret mange av premissene for lesing, skriving, regning og muntlige uttrykksformer. Derfor er digitale ferdigheter en naturlig del av grunnlaget for læringsarbeid både i og på tvers av faglige emner. Dette gir muligheter for nye læringsstrategier, men stiller også økte krav til dømmekraft.

Siljan kommune har utarbeidet en IKT-plan som skal sikre at alle barnehagebarn og elever innehar den nødvendige kompetansen innenfor digitale ferdigheter. Planen er utarbeidet etter anbefalinger fra Senter for IKT i utdanningen, og inneholder konkrete mål fordelt på alle trinn, samt for voksenopplæringen. I tillegg beskriver den hvilket utstyr ansatte har rett og plikt til å benytte, samt hvilken kompetanse som forventes.

I Siljan kommune har man bestemt at skolene skal benytte Fronter som kommunikasjonsplattform. Det finnes derimot ingen helhetlig plan over hvilke funksjoner skolene forplikter seg til å benytte Fronter til.

Digital glede

Mål for barnehage:

Barna skal oppleve at digitale verktøy kan være en kilde til lek, læring, kommunikasjon og innhenting av kunnskap.

- Ansatte i barnehage bruker digitale læremidler og verktøy i det daglige, jfr Lokal plan
- Barnehage utnytter mulighetene IKT gir for å gi tilpasset og differensiert tilbud til hvert enkelt barn.
- Barnehageansatte er gode voksenpersoner i teknologiske omgivelser

Mål for skole:

Gi elevene lyst og evne til å kunne ta i bruk nye og moderne teknologier på en hensiktsmessig og kritisk måte.

- Lærerne bruker digitale læremidler og verktøy i den daglige undervisningen, jfr. Lokal plan
- Skolen utnytter mulighetene IKT gir for å gi tilpasset og differensiert opplæring til hver enkelt elev
- Lærere er gode klasseledere i teknologiske omgivelser

Suksessfaktorer:

- Kompetent personale som er faglig oppdaterte
- Ha nødvendig og oppdatert utstyr tilgjengelig
- Fokus på opplæring i digitale ferdigheter i alle fag
- Gi opplæring tilpasset evner og forutsetninger
- Samarbeid med foresatte med tanke på å fremme elevens læring
- Utarbeide helhetlig plan for Fronter

3.1.5 MUNTlige FERDIGHETER

Å uttrykke seg muntlig i norsk, er å ha evnen til å lytte og tale, og kunne vurdere elementene i en sammensatt talesituasjon. Muntlige ferdigheter er en forutsetning for utforskende samtaler der vi skaper og deler kunnskap med hverandre. Å kunne kommunisere muntlig på en hensiktsmessig måte, er en forutsetning for livslang læring, og for aktiv deltakelse i arbeids- og samfunnsliv på en reflektert og kritisk måte. Barnehagen jobber med systematisk språkutvikling med det som mål at barna skal lære seg å forstå, og kunne gjøre seg forstått. Språkutvikling er også viktig i forhold til sosial kompetanse og lese-/skriveopplæring i skolen. På skolen skal elevene gradvis videreutvikle sin muntlige kompetanse, slik at de ved utgangen av 10. trinn har evnen til å kunne velge hensiktsmessige kommunikasjonshandlinger som er formålstjenlige i ulike situasjoner. Eksempelvis fortelle, presentere, demonstrere, informere, argumentere og tolke.

Snakkeglede

Mål for barnehagen:

- Barna skal bruke sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter og å skape positive relasjoner i lek og annet samvær.
- Videreutvikle barnas begrepsforståelse og ordforråd.
- Alle barn skal få tilstrekkelig stimulering og støtte til å utvikle sitt talespråk.

Mål for skolen:

- Skoleelevene skal kunne kommunisere ulikt innhold, tilpasset ulike mottakere og formål.
- Barna skal bruke sitt språk for å uttrykke følelser, ønsker og erfaringer, til å løse konflikter, og å skape positive relasjoner i lek og annet samvær.
- Videreutvikle barnas begrepsforståelse og ordforråd.

Suksessfaktorer:

- Kompetent personale som er faglig oppdaterte
- Fokus på muntlige ferdigheter i alle fag
- Fokus på begreper
- Samarbeid med foresatte med tanke på å fremme elevens læring

3.2 GODT TILPASSET TILBUD

Hovedutfordringen i dagens samfunn er å inkludere alle så tidlig som mulig i gode læringsprosesser. Barnehagen er en god arena for læring og utvikling, og er særlig viktig for barn med spesielle behov. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver har et prinsipp om at barnehagen skal gi det enkelte barnet støtte og utfordringer ut fra barnets egne forutsetninger, samt å bidra til at barnet får et meningsfylt liv i fellesskap med andre barn og voksne.

Dette prinsippet kan sammenlignes med opplæringsloven § 1-3, der det fremgår at formålet med opplæringen i skolen, er at den skal tilpasses elevene og elevens forutsetninger. Den norske skolen skal være inkluderende, og alle elever har derfor rett til likeverdig opplæring. Likeverdig opplæring for alle betyr derimot ikke *lik behandling*, men tvert imot *forskjellsbehandling*. Opplæringen er ikke likeverdig dersom den ikke er tilpasset elevenes forutsetninger, og heller ikke dersom innhold og bruk av eksempler reflekterer en erfaringsverden som er fremmed for eleven. Likeverdig opplæring innebærer at alle har samme mulighet til å nå de mål som er realistiske for dem. Det vil være viktig at læreren ser sammenhengen mellom det eleven vet, kan og har erfart fra før, og det som skal læres for at eleven skal oppleve mestring. Følelsen av å mestre er grunnleggende for å lære, da den vil føre til et godt selvbilde, og gi mot til å fortsette.

For noen elever er det imidlertid ikke nok med en tilpasning innenfor det ordinære opplæringstilbudet som gis. De elevene som ikke får et tilfredsstillende utbytte av denne undervisningen, har rett til spesialundervisning i skolen, (Stette 2010) og spesialpedagogisk hjelp i barnehagen.

Siljan kommune fikk høsten 2011 innvilget totalt kr 300.000,- fra Innovasjon Norge til prosjekt angående samarbeidsrutiner mellom skolene og Inn på Tunet i Siljan. Prosjektet og prosjektrapport var ferdig i juli 2013. Gode erfaringer og forslag til gode tiltak som å sikre lovligheten opp mot opplæringsloven, medførte at vi fikk videreføre prosjektet med nye kr 300.000,- i støtte. IPT framstår i dag som en meget god alternativ opplæringsarena i Siljan kommune.

Andel elever med spesialundervisning er redusert fra rundt 15 % til 5 % siden 2012. Dette har vært en ønsket utvikling, og det er lagt mye ressurser inn i bedre tilpasset opplæring ved begge skolene. Det må likevel understrekes at de barna som trenger spesialundervisning vil få dette.

Mål:

Barnehagen skal gi et individuelt tilpasset og likeverdig tilbud. Opplæringen i skolen skal tilpasses den enkelte elevs evner og forutsetninger, samtidig som det er viktig å opprettholde et fellesskap for elevene.

- All læring skal tilpasses den enkelte, slik at alle opplever mestring
- Alle skal få hjelp tidlig nok
- Alle skal oppleve tilhørighet i en gruppe
- Øke kompetanse innen TPO
- Implementere den felles Telemark-strategien *Prinsipper og prosedyrer for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning*

Suksessfaktorer:

- Ha kompetente og faglig oppdaterte ansatte
- Fokus på inkludering og en tilpassa, men likeverdig opplæring i alle fag
- Ha nødvendig og oppdatert utstyr tilgjengelig
- Samarbeid mellom ulike instanser og opplæringsarenaer
- Samarbeid med hjemmet med tanke på å fremme elevens læring

3.3 GOD VURDERINGSKULTUR

I barnehagen er et trygt miljø og gode relasjoner en av de viktigste forutsetningene for barns utvikling og læring. Barnehagen skal derfor til enhver tid planlegge, dokumentere og vurdere det pedagogiske arbeidet. Vurdering av det pedagogiske innholdet gir grunnlag for kvalitetssikring.

I skolen er det *elevvurderingen* som er i fokus. Skoleeier har i følge forskrift til Opplæringslova § 3-1 ansvaret for at eleven får sin rett til vurdering oppfylt. Elevvurderingen skal ta utgangspunkt i fire prinsipper for god undervisvurdering som er nedfelt i forskrift til opplæringsloven.

Elever lærer best når de:

1. Forstår hva de skal lære, og hva som er forventet av dem.
2. Får tilbakemeldinger som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen.
3. Får råd om hvordan de kan forbedre seg.
4. Er involvert i eget læringsarbeid ved blant annet å vurdere eget arbeid og utvikling.

Et trygt og tillitsfullt læringsmiljø er en viktig forutsetning for å skape en vurderingskultur der læring står i sentrum. Det er med andre ord avgjørende hvordan læreren praktiserer prinsippene for god vurdering, og at han er i stand til å skape gode relasjoner. I grunnskolen er det også viktig å involvere foresatte i hva som er formålet med vurdering for læring, og hvordan de best kan støtte opp om elevenes læringsprosess.

Mål

Sikre god kvalitet gjennom å formidle tydelige mål og tilbakemeldinger, samt legge til rette for egenvurdering, som bidrar til å opprettholde barnets/elevenes motivasjon, og å nærme seg kompetansemålene

- Ha et trygt og tillitsfullt læringsmiljø der barn og elever er kjent med rutine for vurdering og hvilke krav som stilles
- Ha felles rutiner (på de ulike opplæringsarenaene) for hvordan en best kan oppfylle de fire prinsippene for god undervisvurdering som er nedfelt i forskrift til opplæringsloven
- Ha «vurdering for læring» som en gjennomgående kultur i skolen

Suksessfaktorer:

- Ha kompetente og faglig oppdaterte ansatte
- Jevnlig vurdering av barnehagens kvalitet
- Skape gode relasjoner og åpen dialog mellom elever og lærere
- Ha fokus på mål og grad av måloppnåelse i alle fag
- Følge opp plan for individuell vurdering
- Samarbeid med hjemmet med tanke på å fremme elevens læring

3.4 GODT PSYKOSOSIALT MILJØ

Psykososialt miljø kan defineres som ” de mellommenneskelige forholdene i barnehagen og på skolen, det sosiale miljøet, og hvordan barnet/ungdommen og personalet opplever dette. Det psykososiale miljøet handler også om barnet/ungdommens opplevelse av opplærings situasjonen. ”

Opplæringslovens kap. 9a beskriver elevers rett til et godt psykososialt miljø, mens barnehagelovens § 1 har et formål som sier følgende: “ Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for felleskap og vennskap.” I tillegg jobber barnehagen med temaet *sosial kompetanse* i Rammeplanen.

Barnehagen i Siljan sitt hovedmål er “ Hjerte for alle”. Alle barn i Loppedåpan barnehage skal føle seg velkomne og trygge når de er i barnehagen. Veien til målet er å legge til rette for “ et godt sted å være, leke og lære”, og gi gode barndomsopplevelser med tilstedeværende og trygge voksne. Det vil si et godt oppvekst- og læringsmiljø, i samarbeid med de foresatte.

Avdekking og tiltak i forhold til mobbing er en av de største utfordringene vi står overfor i dag. På dette området har barnehage og skole egne handlingsplaner. Bred forskning på læringsmiljø, viser en sterk sammenheng mellom et godt læringsmiljø og elevens motivasjon for skolearbeidet. Et godt læringsmiljø bidrar til økt læringsutbytte, sosial utjevning, mindre fravær, og bedre helse og trivsel. Videre viser forskning at et godt læringsmiljø også bidrar til å redusere omfanget av mobbing.

Viktige faktorer som fremmer et godt miljø, er gode voksne/klasseledere, tydelig struktur, tydelige mål og høye forventninger, gode relasjoner, og at tilbudet er tilpasset barnets/ungdommens forutsetninger.

Anti-mobbe programmet Zero er implementert både i barneskole og ungdomsskole. Null-toleranse overfor mobbing, aktiv involvering i hele skolemiljøet og forpliktelse, er sentralt i Zero – programmet. Barneskolen bruker *ART (Aggression Replacement Training)* og *Steg for steg*. ART er et undervisningsopplegg for reduksjon av atferdsvansker hos barn, ungdom og voksne. Steg for steg er brukt i de yngre klassene, og fokuserer på utvikling av empati, impuls kontroll og mestring av sinne

Siljan ungdomsskole er MOT skole. MOT i ungdomsskolen er et helhetlig pedagogisk program der elevene møter MOT 15 ganger over 3 år. MOT bevisstgjør og styrker ungdoms mot – til å leve, bry seg og si nei.

Mål:

Alle barn og unge skal være inkludert og trives i barnehage og skole. De skal oppleve tilhørighet og kunne delta aktivt i det sosiale og faglige fellesskapet. Kompetente voksne skal gjennom gode relasjoner, struktur og forutsigbarhet fremme trygge og likeverdige læringsmiljøer i barnehage og skole.

- Nulltoleranse for mobbing, krenkende ord og handlinger
- Barna og ungdommene våre skal føle seg trygge og ivaretatt både faglig og sosialt, slik at de har de beste forutsetninger for å oppleve mestring på ulike arenaer.
- Jevnlig kartlegging av det psykososiale miljøet, slik at man kan sette inn tiltak etter resultatene.

Suksessfaktorer:

- Ha kompetente og faglig oppdaterte ansatte
- Arbeide kontinuerlig, langvarig og systematisk med barn og elevers psykososiale miljø
- Alle ansatte, barn, elever og foresatte samarbeider om det forebyggende og holdningsskapende arbeidet
- Alle ansatte ved barnehage og skolen har en handlingsplikt til å undersøke, varsle og gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om at et barn eller en elev blir utsatt for krenkende atferd
- Fokus på gode relasjoner, inkludering og trygghet i hverdagen
- Følge opp egen plan for psykososialt miljø i Siljan kommune. Denne kan du lese her ([link](#)).
- Samarbeid mellom ulike instanser

3.5 GODT SAMARBEID RUNDT BARN OG UNGE

3.5.1 GODT SAMARBEID MED HJEMMET

Foresatte er sentrale samarbeidspartnere i barns og unges læringsarbeid. Ifølge forskning er foresattes positive holdning til barnehage og skole gunstig for både trivsel, motivasjon for læring og læringsresultater. Barnehage og skole må legge til rette for et inkluderende og godt samarbeid gjennom tydelig kommunikasjon, og en gjensidig forventningsavklaring om ansvar og oppgaver i forbindelse med oppfølging av barn og unge.

Barnehagens samarbeid med hjemmet er nedfelt i barnehagelovens § 3, Barns og foreldres rett til medvirkning, og § 4, Foreldreråd og samarbeidsutvalg. Disse paragrafene sier noe om det å sikre et godt samarbeid mellom hjem og barnehage.

Skole-hjemsamarbeidet er utdypet i forskrift til opplæringsloven, kapittel 20.

Både personalet og foreldrene har et felles ansvar for at samarbeidet utvikler seg i ønsket retning, men det er personalet som er initiativtaker og tilrettelegger.

Det er utarbeidet plan for samarbeid med hjemmet i både barnehage og skole.

Mål:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Samarbeidet mellom hjemmet og skolen skal sikre at eleven får realisert sine muligheter for læring og sosial utvikling.

- Barnehage/skole sitt samarbeid er preget av toveis kommunikasjon, tillit og respekt.
- Barnehage/skole har godt samarbeid med den enkelte bruker, samt råd og utvalg.
- Foreldre kjenner til rettigheter og saksgang i forbindelse med retten til et godt psykososialt miljø

Suksessfaktorer:

- Ha lav terskel for kontakt.
- Ha tydelige rutiner på ansvarsfordeling og fastlagte møtetidspunkt
- Tilrettelegging for digital informasjonsdeling, i tillegg til informasjon via ranselpost.
- Fremsnakke hverandre
- Implementere «Talenter for fremtiden»
- Foreldresamarbeidet i barnehage/skole er kunnskapsbasert

3.5.2 GODE OVERGANGER

Alle overganger i barn og unges oppvekst medfører risiko. Sikring av gode overganger mellom helsestasjon, barnehage, barneskole, ungdomsskole, videregående skole og andre samarbeidsinstanser som skolehelsetjeneste, barnevern, PPT og NAV, er viktig for å nå målet om økt gjennomføring i videregående skole.

Det er utarbeidet rutinebeskrivelser som redegjør for overgangen mellom barnehage-barneskole, barneskole – ungdomsskole og ungdomsskole – videregående skole i Siljan kommune. Rutinebeskrivelsene inneholder plan for møter og innhold gjennom året. I tillegg er det bestemt temaer til overgangssamtalene.

Mål:

Barn/elever, foresatte og ansatte skal oppleve trygghet rundt overganger

- Sikre at informasjon om enkeltindividet blir fanget opp og formidlet videre ved alle overganger.
- Sikre at viktig og riktig informasjon om næringslivets og samfunnets behov blir formidlet til elever og foresatte.
- 90 % av elevene gjennomfører og består videregående opplæring.

Suksessfaktorer:

- Tydelige rutiner for ulike overganger
- Samarbeid med aktuelle instanser og på tvers av opplæringsarenaer
- Samarbeid med hjemmet
- Implementere «Talenter for fremtiden»
- Implementere SOL.

3.5.4 HJELPETJENESTER

3.5.4.1 HELSESTASJON OG SKOLEHELSETJENESTE

Helsestasjon og skolehelsetjenesten er en lovpålagt tjeneste til barn og unge i alderen 0- 20 år. Tjenesten er et lavterskeltilbud, og skal være et lett tilgjengelig tilbud til alle brukerne av tjenesten.

Helsestasjon har konsultasjoner etter nasjonale anbefalinger, og vaksiner gis rutinemessig ut fra barnevaksinasjonsprogrammet. Skolehelsetjenesten har samtale med elever og foreldre i 2 klasse, høyde- og vektmålinger i 3. og 8. klasse, og samtaler om livsstil med elever i 8 klasse. Vaksiner gis i 2., 6., 7. og 10. klasse. Helsesøster kan også delta i undervisning i klasser. For ungdom over 13 år, har Siljan kommune et samarbeid med ungdommens helsestasjon i Skien.

Elever kan komme til skolehelsetjenesten med spørsmål om kropp, helse, utfordringer med venner, utfordringer hjemme, ensomhet, behov for en å snakke med, eller andre utfordringer. Foreldre og foresatte kan også kontakte tjenesten for å få råd og veiledning.

Mål, helsestasjon/helsesøstertjeneste:

Helsestasjons og skolehelsetjenesten skal bidra til å forebygge sykdom, og fremme god fysisk og psykisk helse.

- Tilby en god faglig tjeneste til foreldre og barn, ved å gi støtte og veiledning ut fra individuelle behov.
- Tidlig innsats er en prioritering.
- Helsesøster tilgjengelig for skoleelevene
- Oppfølging av elever som faller utenfor sosialt
- Rett hjelp til rett tid

Suksessfaktorer:

- Ha kompetente og faglig oppdaterte ansatte
- Inneha målsetting om «kort veg» for å ta kontakt/få hjelp
- Samarbeid med aktuelle instanser, og på tvers av opplæringsarenaer
- Samarbeid med hjemmet
- Utarbeide plan for helsestasjon/skolehelsetjenesten:

3.5.4.2 PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTE

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) gir barn, foreldre, barnehage, skole og voksne på grunnskolens område råd og veiledning om utvikling, opplæring, trivsel og tilpasning i hjem, barnehage og skole. Tjenesten er hjemlet i Opplæringslovens § 5-6. PPT er et faglig organ som i samarbeid med andre støttetjenester skal bidra til å sikre at barn, unge og voksne som trenger særskilt hjelp får gode opplærings- og utviklingsvilkår. Siljan kommune har egen PP-tjeneste for barn i alderen 0 – 16 år, og for voksne med behov. Elever fra Siljan kommune som går i videregående skole får, ved behov, bistand fra Telemark fylkeskommunale PPT.

Siljan PP tjeneste hadde i 2014 33 meldinger på enkeltbarn

Mål:

- Forebyggende tiltak og tidlig innsats for barn og unge
- Hjelp barn og unge gjennom direkte individarbeid og systemarbeid på en måte som bidrar til en god utvikling.
- Barn, elever og foreldre skal være tilfreds med PPT når det gjelder kvalitet og behandlingstid.
- Bidra inn i et tverrfaglig arbeid som er funksjonelt og resultatrettet

Suksessfaktorer:

- PPT møter barn, elever og foreldre med respekt og forståelse.
- Ha kompetente og faglig oppdaterte ansatte
- Inneha målsetting om «kort veg» for å ta kontakt/få hjelp
- Samarbeid med aktuelle instanser
- Samarbeid med hjemmet.

3.5.4.3 BARNEVERNSTJENESTE

En av hovedoppgavene til barneverntjenesten er å sikre at barn og unge får en trygg oppvekst. Barnevernets arbeid er å gi hjelp og støtte, slik at hjemmet skal kunne makte sitt oppdrageransvar, men det har også plikt til å gripe inn hvis dette ikke nytter. Blir barnevernet kjent med at barn lider overlast, som kan skade deres helse og utvikling, er det barnevernets oppgave å ivareta de mest utsatte barna. I slike tilfeller har barnevernet en lovbestemt plikt til straks å undersøke hvordan barnet har det, og om nødvendig sette i verk tiltak.

Barnevernloven gjelder for alle barn fra 0 – 18 år som oppholder seg i en kommune. Ungdom som er innunder et tiltak, kan før fylte 18 år samtykke i ettervern, og da kan tiltak iverksettes, opprettholdes, eller erstattes av andre tiltak inntil ungdommen fyller 23 år.

Mål:

- Barneverntjenesten skal sikre at barn og unge, også de som trenger spesiell hjelp og omsorg, får trygge oppvekst, helse- og utviklingsvilkår.
- Barneverntjenesten skal fungere som en hjelpetjeneste som kan tilrettelegge individuelt tilpassede tiltak for barn og familier, slik at disse kan fungere godt i samfunnet.
- Barneverntjenesten skal arbeide for å utvikle tett tverrfaglig samarbeid med andre instanser, for å komme inn og drive aktiv forebygging, og skape friskfaktorer.
- Barneverntjenesten vil arbeide for å utvikle og styrke det interkommunale samarbeidet innenfor tjenesten

Suksessfaktorer:

- Ha kompetente og faglig oppdaterte ansatte
- ICDP, et foreldreveiledningsprogram som tilbys foreldre med barn i alderen 1-10 år.
- Inneha målsetting om «kort veg» for å ta kontakt/få hjelp
- Samarbeid med aktuelle instanser, og på tvers av opplæringsarenaer
- Samarbeid med hjemmet

3.6 TIDLIG INNSATS OG TVERRFAGLIG SAMARBEID

3.6.1 TIDLIG INNSATS

Tidlig innsats kan defineres som hensiktsmessige tiltak som skal bidra til økt utvikling og læring for enkeltbarn, elever og grupper. Tiltakene skal settes inn så tidlig som mulig i et barns liv, eller så tidlig som mulig når en faglig eller sosial bekymring oppstår. Barnehager og skoler skal være aktive i sitt arbeid for å fremme læring gjennom bruk av pedagogisk analyse, og et godt tverrfaglig samarbeid.

Det må være tydelige rutiner om tidlig innsats for alle som arbeider med barn og unge, og deres familier. Det må ikke være tvil om at man agerer når man ser en bekymring, vanske eller skjevutvikling. «Vente og se» -strategien må erstattes av en «se og handle» -strategi.

3.6.2 TVERRFAGLIG SAMARBEID

Et problem har ofte flere årsaker som gjør at ulike faggrupper må samarbeide for å finne gode, helhetlige løsninger. Barn som har behov for helhetlige og koordinerte tiltak fra flere tjenester, utgjør en av samfunnets mest sårbare grupper. Når barn ikke får rette tjenester til rett tid, innebærer det at barn lider unødig overlast, og at mange får stadig økende problemer i fremtiden. Vi må derfor planlegge for å kontrollere at de enkelte tjenestene har tilrettelagt for samarbeid, og at det ved behov etableres samarbeid til barn og unges beste.

Mål for tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid:

- Siljan kommune skal utarbeide en helhetlig, kunnskapsbasert modell som sikrer tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid overfor barn og unge
- Vår helhetlige modell skal inneholde:
  - Kvalitetssystemer med klare rutiner som sikrer at utsatte barn, unge og familier identifiseres så tidlig som mulig, og følges opp med nødvendige tiltak.
  - Strukturer, rutiner og møtearenaer som sikrer tverrfaglig samarbeid og brukerinvolvering.
  - Oversikt over kompetansebehov knyttet til tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid, og en forpliktende plan for kompetanseheving.

Suksessfaktorer:

En samarbeidsmodell som:

- koordinerer innsats
- involverer foresatte som aktive aktører

En handlingsveileder som:

- brukes i alle saker som skaper undring
- har felles språk og handlingsmønster i kommunen

Et kompetansehevingsprogram for:

- modellen, handlingsveileder og verktøy
- taushetsplikt og samhandling
- den nødvendige samtalen
- tegn og symptomer

3.7 GODT KOSTHOLD OG FYSISK AKTIVITET

Folkehelseloven pålegger hele kommunen å fremme innbyggernes helse, herunder utjevne helseforskjeller innenfor de rammer og med de virkemidler kommunen er tillagt. Skolen og barnehagen er viktige arenaer i folkehelsearbeidet, og kan bidra til å fremme helse og redusere helseforskjeller gjennom integrering, inkludering, læring, mestring og sunne levevaner. Et stabilt blodsukker bidrar til et jevnt energinivå som påvirker humør og konsentrasjon positivt, noe som videre kan føre til økt læringsutbytte. Flere studier viser at fysisk aktivitet har positiv innvirkning på læringsresultater. Blant annet kan motorisk aktivitet henge sammen med bedre konsentrasjon og økt språklig utvikling. I tillegg vet vi at fysisk aktivitet gir økt trivsel.

I rammeplanen for barnehage er «Kropp, bevegelse og helse» ett av områdene som skal integreres i hverdagen. Barnehagen skal bidra til at barna tilegner seg gode vaner, holdninger og kunnskap når det gjelder kosthold, hygiene, aktivitet og hvile. Videre kan vi lese at barnehagen skal legge til rette for at barnet får gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer. Samtidig oppfordres det til et sunt kosthold.

Mål:

Skolen skal i samarbeid med foresatte, oppfordre barn og elever til å tilegne seg gode vaner, holdninger og kunnskap når det gjelder kosthold og aktivitet

- Alle barn og unge i Siljan skal spise minst ett måltid og være fysisk aktive i løpet av barnehage-/skoledagen
- Tilby sunne matvarer i ungdomsskolens kantine, i samråd med helsesøster og FAU
- Tilby frokost i ungdomsskolen

Suksessfaktorer:

- Ha kompetente og faglig oppdaterte ansatte
- Legge til rette for fysisk aktivitet i hverdagen
- Jobbe for gode holdninger til det å ha et sunt kosthold
- Samarbeide tett med helsesøster
- Samarbeid med hjemmet

3.8 LEDELSE

God ledelse har fokus på å skape en positiv og støttende relasjon som bidrar til å motivere og fremme tydelige forventninger, i arbeidet med barn, unge og voksne. Etablering og opprettholdelse av struktur, regler og rutiner er gode virkemidler for strategisk og situasjonsbestemt ledelse på alle nivåer.

Pedagogisk ledelse handler om den type ledelse som er knyttet til det som er kjernevirksomheten i organisasjonen. I barnehage og skolen er det barn og unges læring. Pedagogisk ledelse omfatter da de aktivitetene som både ledere, pedagoger, barn/elever og andre tar initiativ til, for å motivere hverandre, dele kunnskap, læring, følelser og praksis. Denne definisjonen av begrepet innebærer at pedagogen har en viktig lederrolle i forhold til barne –og elevgruppene. De formelle lederne har i kraft av sin posisjon et spesifikt ansvar for barnehagen og skolens samlede kvalitet, og for utvikling av organisasjonen som en lærende organisasjon. Det handler om å lede, legge til rette for, og involvere seg i den samlede læringsprosessen.

Et kjennetegn ved en lærende organisasjon er at alle ansatte er engasjert i å skape og dele kunnskap om hvordan de best kan nå organisasjonens mål. I slike organisasjoner stimuleres de ansatte til å se ting på nye måter, og kontinuerlig utforske hvordan man kan lære sammen.

Barnehage- og skoleeier:

Det administrative leddet på kommunenivå – oppvekstsjefen – skal gjennom ansvarliggjøring, oppfølging og støtte sørge for at alle ansatte utvikler seg positivt, og driver i tråd med gjeldende lovverk og de føringer og prinsipper som kommunestyret vedtar.

Oppvekstsjef skal bidra til kunnskapsoverføring mellom ansatte og eiernivået.

Kommunestyret er skolens og barnehagens eier, og skal stille til rådighet tilstrekkelig ressurser, og legge føringer og prinsipper for hvordan de ansatte, innenfor rammene av gjeldende lovverk, skal sikre barn og ungdom en god oppvekst.

Suksessfaktorer:

- Klargjøre og kommunisere tydelige mål og oppdrag
- Involvere og informere
- Prioritere ressurser med utgangspunkt i skole- og barnehageplanens målsettinger
- Etterspørre og evaluere resultater
- Støtte og følge opp virksomhetsledere i deres arbeid
- Jobbe kunnskapsbasert, systematisk og langsiktig
- Være resultat- og læringsorientert
- Legge til rette for organisasjonsutvikling gjennom kollektiv kompetanseutvikling og lærende nettverk.
- Ha fokus på forebyggende arbeid og tidlig innsats

Barnehageledelse:

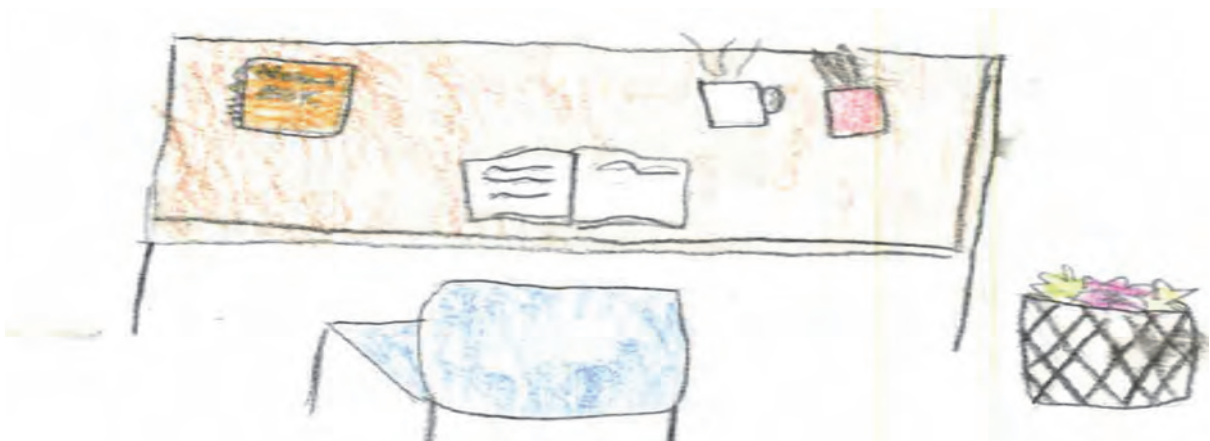
Barnehageleder skal sette i gang og lede refleksjons- og læringsprosesser i organisasjonen. Ledelse av utviklings- og endringsprosesser er en sentral oppgave for styreren i samarbeid med de pedagogiske lederne. Sammen skal de bidra til at barnehagen er en lærende organisasjon. Styrer og pedagogiske ledere har ansvar for å lede medarbeidere i det daglige arbeidet med barna. Styrerne og de pedagogiske lederne er rollemodeller med et særlig ansvar for at barnehagens verdigrunnlag og rammeplanens intensjoner etterleves i praksis. Barnehagen må systematisk vurdere om egen praksis og barnehagens kultur bidrar til å fremme disse verdiene.

Suksessfaktorer styrer:

- Sikre god medvirkning, og sørge for at arbeidet med skole- og barnehageplanen videreføres på en planlagt, systematisk og åpen måte
- Utarbeide konkrete og målbare mål for virksomheten knyttet til målsettingene i *Den røde tråden* i virksomhetsplanen
- Observere, delta og veilede i barnehagemiljøet
- Jobbe systematisk med holdningsskapende arbeid, og sikre at virksomheten har minst en ansatt med formell kompetanse knyttet til flerspråklige barn
- Legge til rette for tidlig innsats
- Legge til rette for samarbeid med hjemmet

Suksessfaktorer barnehagelærer:

- Skape gode relasjoner, ha kompetanse og ferdigheter til å motivere barn til å mestre samspill med andre
- Lede læringsarbeidet gjennom å være en god rollemodell, og lede tydelig og forutsigbart
- Legge til rette for barns medvirkning
- Bruke pedagogisk dokumentasjon som grunnlag for refleksjon og læring
- Sørge for at alle barn får et rikt, utviklende og variert språkmiljø i barnehagen
- Samarbeide med hjemmet

Skoleledelse:

Læring og pedagogisk ledelse skal være en skoleleders første prioritet. Læring skal være sentralt på alle nivå: på elevnivå for den enkelte eleven og læreren, læring på gruppenivå innafor lærerkollegiet og i grupper av elever, og på skolenivå for hele organisasjonen. For å oppnå dette, må en skoleleder utøve strategisk ledelse og skape visjoner som motiverer og inspirerer.

En skoleleder skal bidra til utvikling av en lærende organisasjon gjennom å bidra til utvikling av medarbeidere, og legge til rette for gode arbeidsforhold for de ansatte. Rektor har det faglige, det pedagogiske og det administrative ansvaret for skolen, og utgjør sammen med resten av lederteamet den formelle ledelsen ved skolen.

Ledelse utøves også av medarbeidere uten at de innehar formelle lederroller. Lærerne er ledere, først og fremst gjennom ledelse av klassen eller elevgruppen, men også som ledere i faglige samarbeidsfora, og overfor foreldre.

Suksessfaktorer rektor:

- Sikre god medvirkning, og sørge for at arbeidet med opplæringsplanen videreføres på en planlagt, systematisk og åpen måte
- Utarbeide konkrete og målbare mål for virksomheten knyttet til målsettingene i *Den røde tråden* i virksomhetsplanen
- Sikre elevenes rettigheter til et forsvarlig og godt fysisk og psykisk læringsmiljø
- Ha systematiske drøftinger med personalet om oppnådde resultater
- Tilrettelegge for refleksjon og læring i personalet gjennom lærergruppearbeid
- Jobbe systematisk med holdningsskapende arbeid, og sikre at virksomheten har minst to ansatte med formell kompetanse knyttet til flerspråklige barn
- Legge til rette for tidlig innsats
- Legge til rette for samarbeid med hjemmet

Suksessfaktorer lærer:

- Skape gode relasjoner, inneha kompetanse og ferdigheter til å motivere elever, så de kan mestre samspill med andre
- Praktisere god klasseledelse, formidle høye forventninger til elevenes læring, og følge opp den enkelte elevs utvikling
- Kommunisere læringsmål og vurderingskriterier, og gi eleven læringsfremmende tilbakemeldinger
- Legge til rette for undervisning som er tilpasset den enkelte elevs evner og forutsetninger, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion og sosial tilhørighet
- Delta aktivt i refleksjon over egen praksis i lærergrupper
- Samarbeide med hjemmet

Den røde tråden... 4.0 SÆRSKILT NORSKOPPLÆRING FOR FLERSPRÅKLIGE

Elever i grunnskolen med annet morsmål enn norsk har etter opplæringslovens § 2.8 rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelig kompetanse til å følge opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk. Om nødvendig har disse elevene også rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring, eller begge deler.

Det er i Siljan kommune utarbeidet en egen plan, kalt «*Opplæring av språklige minoriteter*» I tillegg følger vi kommunens integreringsplan. Midtbygda bruker dessuten et arbeidsdokument om språkopplæring for minoritetspråklige.

Voksenopplæring

Voksne som trenger det, har ifølge opplæringsloven § 4A-1, rett til gratis opplæring i grunnleggende ferdigheter i kommunene. Denne retten har både voksne som mangler vitnemål fra grunnskole, og voksne som har oppnådd vitnemål tidligere, men som likevel har behov for mer opplæring. Opplæringen skal blant annet tilpasses deltakernes realkompetanse, deres livssituasjon og deres særlige behov. I kunnskapsløftet er de grunnleggende ferdighetene bakt inn i kompetansemålene til fagene.

Siljan har nå opprettet en ren grunnskolegruppe på V.O. De som går på grunnskolen får nå grunnskolefag 80 % av skoletiden.

Fagene er matematikk, engelsk, norsk, samfunnskunnskap og naturfag. Det er norskfaget som gjennomsyrrer alle de andre grunnskolefagene. Ord og begreper må læres godt for å kunne forstå pensumet i de øvrige fagene. Grunnet norsksatsingen må man være noe selektiv i forhold til de andre fagplanene. Det legges vekt på det viktigste i LK06 for den aktuelle elevgruppen, og vi samarbeider med de andre voksenopplæringene i Telemark om dette.

Den røde tråden... 5.0 SFO

SFO er et frivillig aktivitetstilbud til elever fra første til fjerde trinn. Etter nærmere vurdering kan funksjonshemmede barn opp til 7.klasse få plass.

I Siljan er SFO-ordningen integrert i skoletiden. Dette betyr at alle elever på 1., 2., 3. og 4. trinn har tilbud om noen timer gratis SFO i uka som er innbakt i skoletiden, i tillegg til heldagstilbudet der foreldre betaler en fast månedlig sum etter hvor stor prosent SFO-plass eleven har. SFO er i barnas fritid, og det er et naturlig fokus på lek.

I Siljan har vi flotte uteområder ved skolen som brukes mye. Noen barn trives best inne, og her spiller de spill, bygger Lego, tegner og syr. 3. og 4. klasse har i tillegg tilbud om sløyd og data to ganger pr. uke.

SFO har tilrettelagte aktivitetsgrupper minst én gang i uka. Her kan barna velge mellom bakegruppe, spillegruppe, datagruppe, formingsgruppe, lesegruppe, sløydgruppe og utegruppe. 2. – 4. trinn har tilbud om leksehjelp én gang i uka.

Den røde tråden... **6.0 KULTURSKOLE**

Kulturskolene har som oppgave å gi barn, unge og voksne tilbud om opplæring og aktivitet innenfor kultur og kunst, slik at flest mulig skal få anledning til å utvikle og ta i bruk sine skapende evner og anlegg.

Å få uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og bildende kunst er en viktig del av et menneskes vekst og utvikling. Det skaper trygge mennesker som blir vant til å samarbeide og kommunisere med andre. Kulturskolen tar utgangspunkt i den enkeltes evner, forutsetninger og ønsker, og tilpasser opplæring og aktivitet etter dette.

Kulturskolene er, så langt det er kapasitet, også et kulturelt ressurscenter for skoleverket innenfor kunst- og kulturfeltet.

Siljan Kulturskolen samarbeider med skolene i Siljan, i tillegg til Skien kulturskole. Kulturskolen organiserer også UKM, i tillegg til å ha elever på forskjellige arrangement i kommunen.

Kulturskolene eies og drives av kommunene. Tilbudet finansieres av kommunene og foreldrebetaling.

Den røde tråden... 7.0 OPPFØGING OG EVALUERING

For å nå målsettingene med planen, er det valgt ut noen suksessfaktorer knyttet til satsingsområdene. Disse representerer ikke en uttømmende beskrivelse av god praksis, men fremhever handlinger vi skal ha et spesielt fokus på i denne planperioden. Det forventes at både eier, leder og pedagog i barnehage og skole forplikter seg til å drive en praksis som er i tråd med planen.

Evaluering knyttet til måloppnåelse skal gi oss et felles grunnlag for refleksjon og læring underveis, og ved planperiodens slutt.

Hvordan evaluere:

- Arbeidet med planen etterspørres jevnlig gjennom årlige kvalitetsoppfølgingsmøter med den enkelte virksomhet
- Læringsresultater evalueres og drøftes i den enkelte virksomhet og i ledergruppa
- Virksomhetslederne utarbeider en årlig virksomhetsplan der måloppnåelse og konkrete tiltak knyttet til målene i planen synliggjøres.
- Barnehage- og skoleeier utarbeider en årlig rapport som oppsummerer måloppnåelse knyttet til målene i planen
- Rapporten legges frem i det politiske utvalget for oppvekst, og for kommunestyret i forbindelse med framlegging av *Tilstandsrapport for grunnskolen*.
- Oppvekstsjefens ledergruppe evaluerer planen årlig, og foretar nødvendige justeringer av mål og innhold

Den røde tråden... **8.0 ANDRE PLANER**

Denne planen erstatter *Barnehageplan 2009 – 2013* og *Skoleplan 2012 - 2015*

Den røde tråden implementerer mål og tiltak fra følgende eksisterende planverk og strategier i kommunen:

- Kommuneplanen 2016 – 2014
- Økonomiplanen 2016 – 2019
- Integreringsplan 2014
- Plan for psykososialt miljø 2013
- IKT, barnehage, VO og skolene 2014 – 2017
- Plan for individuell vurdering i skolen 2013
- Strategi for begrepsinnlæring
- Talenter for framtida
  - Foreldresamarbeid
  - Overganger
  - Færre på passive ytelser
  - Tidlig innsats
  - Tverrfaglig samarbeid
- Opplæring av minoriteter Barnehage og skole 2014
- Telemark-strategien: Prinsipper og prosedyrer for spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning
- Samarbeid hjem - skole
- Samarbeid hjem - barnehage
- SOL - system/verktøy for å fastslå hvor elevene er i sin leseutvikling